

Usolidarisk grønn revolusjon

Regjeringens satsning på en «grønn revolusjon» i Afrika er mer til skade enn til gagn for afrikanske bønder. Om 30 år er kunstgjødsel trolig så dyrt at bøndene ikke har råd til det.

AV HANNA E. MARCUSSEN
TALSKVINNE I MILJØPARTIET DE GRØNNE

Landbruk. Regjeringen har startet valgkampen med å legge frem en krisepakke med en delvis grønn profil. Det er et skritt i riktig retning for en regjering som har vært grønnere i navnet enn i gagnet. Imidlertid er det grunn til å stille spørsmål ved hvor dypt grønnfargen stikker: Er regjeringens politikk progressiv og nytenkende, eller er den fortsatt preget av den smålappingen på problemene som vi har vært vitne til i årevis? Fører regjeringen oss i en mer økologisk og sosialt bærekraftig retning – eller ikke?

For å belyse problemstillingen er det verdt å se nærmere på en sak det nå har vært stille rundt i noen måneder: Miljø- og utviklingsminister Erik Solheims omfavnelse av Yaras prosjekt for en «grønn revolusjon» i Afrika. Solheim offentliggjorde på konferansen African Green Revolution i august 2008 at regjeringen styrker samarbeidet med Yara International ASA gjennom Norad og Norfund (Statens investeringsfond for næringsutvikling i fattige land).

Peak Phosphorus.

Grønn politikk handler om langsiktighet, bærekraft og ubetinget solidaritet. Støtten til Yaras prosjekt tar ikke hensyn til noen av disse verdiene. Å utbre konvensjonelt landbruk basert på bruk av kunstgjødsel i Afrika er verken langsiktig eller bærekraftig, og det er heller ikke ubetinget solidarisk. Dersom afrikansk landbruk gjøres avhengig av kunstgjødsel, vil det føre til nye kriser i forholdsvis nær fremtid, simpelthen fordi denne formen for landbruk ikke lar seg opprettholde på sikt. Solheims intensjoner er garantert gode, men man hjelper ikke på én matvarekrise ved å legge til rette for en ny.

En av flere grunner til at konvensjonelt landbruk ikke er bærekraftig er den såkalte Peak Phosphorus, utvinningstoppen for fosfor på verdensbasis. Fosfor er livsnødvendig for alle levende organismer, inkludert oss selv. Vi får fosfor gjennom maten vi spiser, som igjen kommer fra gjødsling.

Dersom afrikansk landbruk gjøres avhengig av kunstgjødsel, vil det føre til nye kriser i forholdsvis nær fremtid.

I motsetning til husdyrgjødsel og organisk gjødsel, som dreier seg om gjenvinning av fosfor som allerede er i omløp, utvinnes fosforet i kunstgjødsel fra fosfatholdige mineraler. Disse mineralene er en begrenset ressurs. I konvensjonelt landbruk, med

bruk av kunstgjødsel og husdyr- og planteproduksjonen skilt geografisk, tapes deler av fosforet fra kretsløpet og skyldes ut i vann- og vassdrag og til sjøen i stedet for å gjenvinnes.

Ifølge nettstedet phosphorusfutures.net, som drives av forskere fra Universitetet i Linköping og University of Technology i Sydney, tar dannelsen av fosfatholdige mineraler 10-15 millioner år. Dagens kjente reserver vil trolig være oppbrukt i løpet av en 50-100 års periode. Mer bekymringsfullt er det at forskerne anslår at vi når utvinningstoppen for fosfat i løpet av 30 år. Etter at vi har passert utvinningstoppen – altså det punktet hvor mengde fosfat utvunnet per dag ikke lenger kan øke – vil prisene skyte i været med mindre etterspørselen reduseres. Ressursene vi sitter igjen med, klarer vi ikke å utvinne i samme hastighet, uansett hvor mye energi vi legger ned i det. For dem som kjenner diskusjonen rundt Peak Oil – utvinningstoppen for olje – er problemstillingen kjent.

De gjenværende fosfatreservene er i tillegg svært konsentrert geografisk. De kontrolleres av et lite antall land, blant annet Kina, Marokko (som kontrollerer reservene i Vest-Sahara) og USA. USA har reserver for omtrent 25 år. Kina har nylig innført en 135 prosent skatt på eksport for å sikre innenlands forsyning. Dette har stanset det meste av eksporten fra landet. Vest-Sahara er okkupert av Marokko, og handel med varer fra det okkuperte området anses av norske myndigheter for å kunne være i strid med folkeretten, i tillegg til at det gir en uønsket og uetisk støtte til marokkansk okkupasjonspolitikk. UD fraråder derfor import fra området. Yara fikk kritikk i august 2008 etter at Norwatch hadde avslørt at selskapet likevel importerte derfra.

Gjenvinning fra kloakk

En viktig forskjell mellom Peak Oil og Peak Phosphorus er verdt å merke seg. Vi kan delvis erstatte olje med energi fra fornybare kilder – vi kan ikke produsere mat uten fosfor. Imidlertid kan fosfor gjenvinnes innenfor overkommelige økonomiske rammer. Økologisk landbruk baserer seg eksempelvis på gjenvinning gjennom dyregjødsel. En annen mulighet er gjenvinning av fosfor fra menneskelig kloakk. Phosphorusfutures.net skriver om studier gjennomført i Sverige og Zimbabwe som viser at næringsstoffer i én persons urin er tilstrekkelig for å produsere 50-100 prosent av maten én person har behov for. Kombinert med andre organiske kilder som dyregjødsel og matavfall, kan gjenvinning av fosfor fra kloakkslam være med på å erstatte behovet for fosfatholdige mineraler. Imidlertid er det en